

Obuwik pospolity, rez. „Żmudź”

Fot. O. Bielak

III. JAKOŚĆ PODSTAWOWYCH ELEMENTÓW ŚRODOWISKA

1. WSTĘP

*Anna Tracz
(Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie)*

Badania jakości środowiska prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, utworzonego na mocy ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. Nr 77 z 1991 r. poz. 335 z późniejszymi zmianami).

Zadaniem PMŚ jest gromadzenie i przetwarzanie danych o jakości środowiska oraz dostarczanie informacji, które służą do analiz przyczynowo-skutkowych, a dalej do racjonalnego planowania przestrzennego i zarządzania gospodarką, tak by przy możliwie niskich nakładach zapewnić ochronę środowiska i zdrowia ludzi.

Wyniki badań monitoringowych służą także do oceny stopnia realizacji celów zakładanych w programach ekologicznych oraz w podejmowanych działaniach naprawczych.

Realizacja zadań PMŚ opiera się na wieloletnich programach krajowych zatwierdzanych przez Ministra Środowiska oraz regionalnych i lokalnych programach wojewódzkich, zatwierdzanych przez wojewodę.

Programy monitoringu wód powierzchniowych uzgadniane są ponadto z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Warszawie.

W 1999 r. zadania monitoringu województwa lubelskiego realizowane były zgodnie z:

- „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 1998-2002”,
- „Programem badań regionalnego monitoringu środowiska dla województwa lubelskiego w 1999 r.”.

Monitoring jakości środowiska województwa lubelskiego realizowany jest w ramach:

- **sieci krajowej (podstawowej)** – obejmującej główne elementy środowiska, utworzonej dla potrzeb kontroli działań na rzecz ochrony środowiska, wynikających z międzynarodowych zobowiązań podpisanych przez Polskę,
- **sieci regionalnych** – obejmujących główne elementy środowiska, utworzonych dla oceny regionalnych działań na rzecz ochrony środowiska,

- **sieci lokalnych**, których zadaniem jest kontrola wybranych elementów środowiska, istotnych ze względu na miejscowe uwarunkowania.

Monitoring jakości środowiska tworzą następujące podsystemy:

- monitoring powietrza wraz z badaniem chemizmu opadów atmosferycznych,
- monitoring wód powierzchniowych,
- monitoring wód podziemnych,
- monitoring gleb,
- monitoring odpadów,
- monitoring hałasu.

Badania jakości środowiska na terenie województwa lubelskiego prowadzone są przez:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie,
- Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Lublinie,
- instytuty naukowo-badawcze: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach,
- wyższe uczelnie,
- zakłady przemysłowe.

Koordynatorem realizacji zadań Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

Bezpośredni nadzór merytoryczny z ramienia GIOŚ prowadzi:

- Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie – w zakresie ochrony powietrza, czystości i podatności na degradację jezior, ochrony przed hałasem,
- Instytut Gospodarki Odpadami w Katowicach – w zakresie gospodarki odpadami,
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie Oddział we Wrocławiu – w zakresie ochrony rzek i chemizmu opadów atmosferycznych,
- Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie – w zakresie ochrony przed promieniowaniem,
- Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie – w zakresie wód podziemnych.

Wyniki badań stanu środowiska gromadzone są w komputerowych bazach danych:

- 1) SAZP-W – baza danych monitoringu zanieczyszczeń powietrza,
- 2) JAWO – baza danych monitoringu rzek,
- 3) JEZIORA – baza danych monitoringu jezior,
- 4) OPH – baza danych monitoringu hałasu,
- 5) SIGOP-W – baza danych monitoringu odpadów.

Ocenę jakości środowiska wykonuje się w oparciu o obowiązujące prawnie standardy imisyjne, ustalone dla oceny jakości powietrza atmosferycznego, hałasu i wód powierzchniowych. Ocena stanu pozostałych komponentów środowiska prowadzona jest w oparciu o wieloletnie obserwacje oraz wytyczne opracowane dla potrzeb PMŚ.

Działania przygotowujące Polskę do członkostwa w Unii Europejskiej.

Polska, jako kraj stowarzyszony z Unią Europejską, podjęła współpracę z Europejską Agencją Ochrony Środowiska (EEA) w zakresie tworzenia Europejskiej Sieci Monitoringu i Informacji o Środowisku.

Dla zapewnienia reprezentatywnych w skali europejskiej informacji o jakości środowiska EEA utworzyła:

- Europejską Sieć Monitoringu i Informacji o Jakości Powietrza EUROAIRNET,
- Europejską Sieć Monitoringu i Informacji o Wodach Śródlądowych EUROWATERNET.

W pierwszym etapie udziału Polski w europejskich sieciach monitoringu, z terenu województwa

lubelskiego wybrano następujące stacje i punkty pomiarowe, spełniające kryteria EEA, które włączyły odpowiednio:

- do sieci EUROAIRNET:
 - automatyczne stacje w Zbereżu (WIOŚ Lublin) i w Jarczewie (IMGW),
- do sieci EUROWATERNET:
 - jezioro reperowe Białe Włodawskie,
 - 12 punktów na rzekach: Bug (9), Huczwa (1), Uherka (1), Krzna (1) – funkcjonujących dotychczas w krajowej sieci monitoringu rzek.

Pod kątem integracji z UE i wdrożenia postanowień dyrektywy 96/62/EC, w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza, ustalającej obowiązek monitorowania jakości powietrza w sposób ciągły, w miastach o liczbie powyżej 250 tys. mieszkańców, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wspólnie z Urzędem Miejskim w Lublinie podjął starania o pozyskanie środków z NFO-ŚiGW oraz z funduszy Unii Europejskiej na zorganizowanie automatycznego monitoringu powietrza dla miasta Lublina.